

literatūra
sākumskola

CEĻVEDIS LITERATŪRĒ SKOLOTĀJAM

Inese Zandere

**“Līze Analīze un citi slimnīcas
skaitāmpanti”**

“Bērns, kas neiekrita”

2021

Mācību līdzeklis ir raidījuma “LITERATŪRE / SĀKUMSKOLA” papildmateriāls.

Materiāls ir veidots ar mērķi veicināt un attīstīt 1.-6. klašu skolēnu lasītprasmi, par pamatu ņemot mūsdienu latviešu autoru darbus.

Uzdevumu autori: Aelita Andrejeva, Inese Zandere un Maira Dobeļe

Metodiķe: Aelita Andrejeva

Dizains: Lāsma Olte

Ilustrācijas: Reinis Pētersons, Lāsma Olte

Izstrādāja: SIA “Vides filmu studija” <https://vfs.lv/>

Apskatītās grāmatas: Inese Zandere “Līze Analīze un citi slimnīcas skaitāmpanti”,
“Bērns, kas neiekrita”, izdevniecība “Liels un mazs”, 2012, 2019

www.lielsmazs.lv

© Valsts izglītības satura centrs | Atbalsts izglītojamo individuālo kompetenču attīstībai,
projekta numurs 8.3.2.2/16/I/001

<https://atbalstsizcilibai.lv/>

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
fonds

atbalsts
izcilībai

Kāpēc šis temats ir būtisks?

- Inese Zanderes grāmatas “Līze Analīze un citi slimnīcas skaitāmpanti” (Liels un mazs, 2012) un “Bērns, kas neiekrita” (Liels un mazs, 2019) bērnus rosina domāt par reālām ikdienas situācijām, kas saistītas ar dažādu drošības noteikumu ievērošanu, arī – mazināt bailes no situācijām, kas var rasties, nokļūstot saskarsmē ar medicīnas personālu.
- Izmantojot dzejas tekstus, autore aicina ar bērniem pārrunāt dažādas medicīniskas manipulācijas, lai, saskaroties ar tām, varētu stiprināt bērnu, vecāku un medicīnas personāla emocionālo kontaktu.

Skolēnam sasniedzamais rezultāts

- Atpazīst un raksturo savas emocijas dažādās situācijās.
- Izdomā tekstam atbilstošu virsrakstu.
- Izsaka un pamato savu viedokli.
- Pilnveido klausīšanās prasmi.
- Pilnveido apzinātu lasītprasmi, iedziļinoties teksta saturā – spēlē valodas spēles, meklē atslēgvārdus, saskata dzejoli pausto domu saistībā ar konkrētu notikumu, atjauno dzejoli.
- Pēc parauga un dotajiem nosacījumiem sacer dzejoli.
- Raksta veselības recepti sev, izmantojot iegūto informāciju.

Mērķauditorija

Šo materiālu ieteicams izmantot 1.-3. klašu skolēniem (pēc skolotāja ieskatiem – arī citās klasēs) latviešu valodas un literatūras stundās, taču ir iespējams ar to strādāt arī citos mācību priekšmetos, piemēram, mazākumtautību dzimtās valodas stundās, latviešu kā otrās valodas mācību stundās, dabaszinību stundās, sociālo zinību stundās, vizuālās mākslas stundās, teātra mākslā, aktivitātēs ārpus mācību stundām u.c., veicinot skolēnu interesi par lasīšanu.

Ieteikumi materiāla izmantošanai

Grāmatzīmē tiek piedāvāts informatīvs materiāls lasītājam par autori un grāmatu. Iekļauta īsa informācija par Inesi Zanderi un grāmatām “Līze Analīze un citi slimnīcas skaitāmpanti”, “Bērns, kas neiekrita”

Papildinformācija par autoru un piedāvāto daiļdarbu:

Literatura.lv par autori: <https://ej.uz/wbbc>

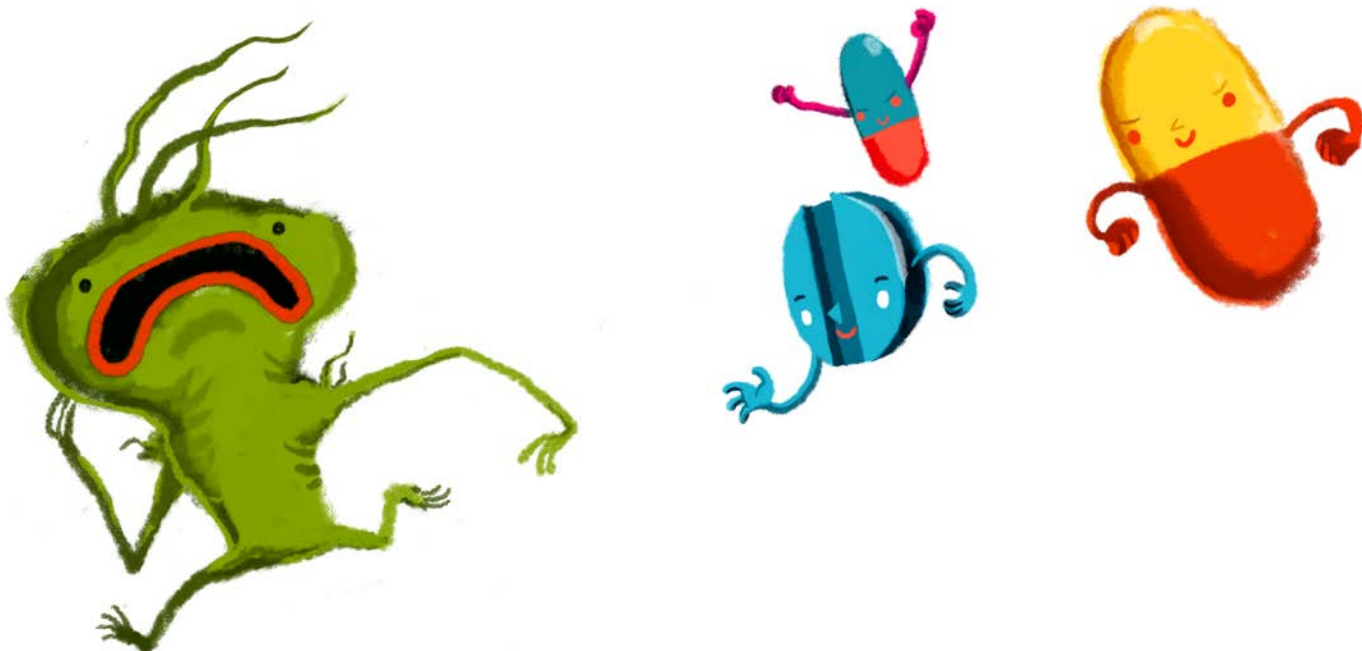
LSM.LV Rožāne, K. "Kultūrdobe", Dzejniece Inese Zandere: vecāku dārzs ir daļa no manas dzīves:
<https://ej.uz/xm37>

SATORI Inese Zandere: <https://ej.uz/ow19>

LSM.LV Treibergs, T. Kultūras rondo. Inese Zandere dzejoļu krājumā "Bērns, kas neiekrita" aicina domāt par drošību:
<https://ej.uz/6uiz>

Ziņas Fold. Ineses Zanderes «Bērns, kas neiekrita» ar Reiņa Pētersona ilustrācijām
<https://ej.uz/gt5c>

LSM.LV bērnu satura redakcija. Ineses Zanderes "Līze Analīze un citi slimnīcas skaitāmpanti iedrošinās mazos slimniekus: <https://ej.uz/raw5>

Uzdevumi

Mācību materiālā tiek piedāvāti uzdevumu piemēri, kā virzīties uz sasniedzamo rezultātu – no vienkāršā uz sarežģīto.

Paredzēts, ka skolēni ar šo materiālu darbojas ilgākā laikposmā (2-4 nedēļas, lai ir laiks izlasīt grāmatas).

Skolotājs var izvēlēties – atsevišķus uzdevumus projicēt uz ekrāna vai izdrukāt.

Paredzēts, ka skolēni mācās sadarbojoties, taču šos uzdevumus var veikt arī individuāli.

Sagatavošanās darbi uzdevumu veikšanai

Pirms uzdevumu veikšanas ieteicams runāt par emocijām un to izpausmēm dažādās ar bērnu ikdienu saistītās situācijās, mācoties savas emocijas saprast un pārvaldīt.

Var izmantot spēles un uzdevumus, kas pieejami interneta vietnē uzvediba.lv: <https://www.uzvediba.lv/sakums/>

<p>1.recepte</p> <p>“Kā tikt ārā no Ļaunzemes?”</p>	<p>Spēles “Esi drošs/droša, bet piesardzīgs/piesardzīga!” mērķis ir rosināt skolēnus domāt par savu un apkārtējo drošību, pievēršot uzmanību bīstamām situācijām, no kurām jāmacās uzmanīties.</p> <p>Klausīšanās teksts “Laumu testam” pievienots 1. pielikumā.</p> <p>Pareizās atbildes: Acis – C, Ausis – A, Deguns – C, Mute – B, Zobi – A, Pirksti – C, Kājas – B, Sirds – C, Galva – B</p>
<p>2.recepte</p> <p>“Veseļojies un nebaidies no ārstiem!”</p>	<p>Veicot šos uzdevumus, skolēniem tiks piedāvāta iespēja ielūkoties tajā, kas notiek aiz slimnīcas sienām, daloties pieredzē ar citiem par kādu tur piedzīvotu situāciju.</p> <p>Skolēniem var piedāvāt klausīties, kā ārsti lasa dzejoļus: BKUS120. Dzeju lasa ārsti un māsas https://www.youtube.com/watch?v=33kVvgfwbsQ</p> <p>Atbildes uz uzdevumā dotajiem jautājumiem: Kas ir Šņupis Jupis? (iesnas) Kas ir grāfs Ulrihs Ultrasonogrāfs? (aparāts, kas izmeklē cilvēka iekšējos orgānus ar ultraskaņas palīdzību) Kāpēc Līze Analīze dur pirkstā? (lai iegūtu mazu pilīti asiņu analīzēm) Kāpēc lauztu kāju vajag ieģipsēt? (lai tā nekustētos un kauls varētu sadzīt)</p> <p>Spēles “Ko drīkst un ko nedrīkst ņemt līdzi uz slimnīcu” mērķis ir rotaļas veidā izspēlēt un kopā ar vienaudžiem pārrunāt, kas, ārstējoties slimnīcā, ir nepieciešams, bez kā varētu iztikt, lai, ja rodas šāda situācija, bērns no tās baidītos pēc iespējas mazāk.</p> <p>Klausīšanās teksts šim uzdevumam pievienots 2. pielikumā.</p>

3.recepte

“Gudrais dakteris”

Veicot šos uzdevumus, tiek attīstīts skolēnu radošums.
Piedāvājot “izārstēt” saslimušo dzejoli, skolēni sākumā tiek aicināti paši izdomāt, kas varētu būt noticis ar katru dzejoļa pantiņu.

Ar Draugu

Mēs abi kopā klepojām
un naktī ļoti svīdām,
bet jau pēc pāris dieniņām
no gultas slepus līdām.

Mums abiem sejas pumpainas
un abiem baltas mēles,
bet varam abi jokoties
un kopā spēlēt spēles.

Mēs abi divreiz raudājām,
jo gribējām uz mājām,
bet kopā ēdām konfektes
un papīriņus krājām.

Mēs kuģus vienmēr lādējām
ar V un Veselību.
Ar Draugu kopā biju slims
un vesels būt es gribu.

Radošajā uzdevumā skolēniem pēc dotā parauga ieteikts veidot piecristi par veselību (dzejoli, kurš apkopo domas, uzskatus un izjūtas), ievērojot šādus nosacījumus:

- 1.rindā jāraksta viens vārds (lietvārds), kas raksturo izvēlēto tēmu, šajā gadījumā – veselību.
 - 2.rindā jāraksta 2 vārdi (īpašības vārdi), kas ir dotās tēmas apraksts.
 - 3.rindā jāraksta 3 vārdi (darbības vārdi), kuri raksturo darbību dotajā tēmā.
 - 4.rinda ir no četriem vārdiem veidota frāze, kas izsaka izjūtas par tēmu.
 - 5.rindā jāraksta vārds – sinonīms pirmās rindas vārdam vai kāds cits vārds, kurš izsaka tēmas būtību.
- Ieteikumus piecristes rakstīšanai var izlasīt: Andersone, G., Ērgle, D. u.c. “Zīle” Latviešu valoda 3.klasei. Rokasgrāmata skolotājiem. Zvaigzne ABC, 2006.

Noslēguma aktivitātes

Noslēgumā tiek piedāvāts izvērtēt savu darbu, uzrakstot veselības recepti sev. Recepti var skaisti noformēt, izmantojot atbilstošas krāsas, emocijzīmes un zīmējumus.

Papildinformācija par tematu:

Turpinot sarunu par skolēnu drošību dažādās situācijās, var izmantot:

- VISCS Vesels un drošs. Atbalsta materiāls bērnu vecākiem un skolotājiem: <https://ej.uz/szkn>
un darba lapas: <https://ej.uz/k9rf>
- VISCS, 2011 Metodiskie ieteikumi drošības jautājumu mācīšanai 1.–4. klasē klases stundās. Metodiskais materiāls: <https://ej.uz/cakb>
- Valsts policijas (2019) piedāvātais materiāls “Mana drošība”: <https://manadrosiba.lv/>
- CSDD mājaslapa bērniem: <http://berniem.csdd.lv/>
- CSDD metodiskais materiāls ceļu satiksmes drošības jautājumu apguvei pamatizglītībā: <https://ej.uz/bspp>

Sekmējot prasmi iepazīt un izprast savas emocijas, var izmantot interaktīvu mācību līdzekli ētikas, sociālo zinību un klases stundām “Vērtībizglītība” <https://ej.uz/6p24>

1. pielikums

Laumu tests

Acis

Onkulis kaimiņos ceļ māju un metina tā, ka dzirksteles šķīst uz visām pusēm. Labs skats! Ko tu dari?

A Uzģērb siltu jaku un ej ciemos pie kaimiņa, lai redzētu metināšanu vēl tuvāk. Piedāvā viņam savu palīdzību.

B Tūlīt sameklē mammas matu žāvējamo fēnu, sērkociņus un arī sāk metināt, lai izaugtu par varenu celtnieku.

C Taisi acis ciet un griez galvu uz otru pusi, jo zini, ka skatīšanās uz tik spilgtu gaismu var būt acīm bīstama! Vasarā tu lieto saulesbrilles.

Ausis

Pēc peldes tev ausis ir pilnas ar ūdeni. Ausīs žļarkst un kņud. Ko tu dari?

A Noliec galvu sāpus un pagaidi, kad šķidrums pats iztecēs. No ārpuses nosusini ar dvieli, tad noliec galvu uz otru pusi. Tas ir tikai ūdens!

B Silti saģērbies, uz ausīm uzliec austiņas un uzgriez mūziku, cik vien skaļi var.

C Neliec galvā cepuri, stāvi aukstā vējā un gaidi, kad ūdens ausī sasals kā korķis. Tad ledu izkrati ārā no auss. Ja nesanāk, tu baksti ausi ar parasto zīmuli.

Deguns

Tavi mājdzīvnieki ir kā traki uz degunbučām – jums ļoti patīk salikt degunus kopā. Ko tu dari?

A Tu izvēlies zooveikalā lielāko čūsku un sameklē tās degunu. Ja čūskas nav, tu prasi pēc baltās žurkas.

B Nozied savu degunu ar desu un iemāci sunim to nolaizīt. Tu dari to katru dienu, jo tā ir īsta draudzība.

C Tu atradini pats sevi un savus mīluļus no šī neveselīgā ieraduma. Noglāsti viņus ar roku vai vienkārši liec mierā.

Mute

Tev mutē ir mēle, un ar to var sajūst dažādas garšas. Ko tu dari?

A Tu izvelc no rotaļlietām baterijas, palaizi tās, lai uzzinātu, kas garšo robotiem, un dažas nejauši norij.

B Tu ieraugi, ka mammai no zāļu atvilktnes izbirušas mazas, apaļas konfektītes. Tu gribi tās bāzt mutē, jo tās ir krāsainas un izskatās garšīgas. Tomēr vispirms tu pajautā pieaugušajiem, vai tās var būt.

C Tu pamani, ka virtuves skapītī zem izlietnes nolikta kokakolas pudele, kas nav gluži tukša. Tu arī atskrūvē pudeli un padzeries, kamēr nav atnācis brālis, lai nebūtu ar viņu jādalās.

Zobi

Teve mutē ir skaisti zobi. Ko tu dari?

A Tu tīri zobus no rīta un vakarā, katru reizi vairākas minūtes. Pat tad, ja neesi savās mājās, jo zobu suka tev ir līdzi.

B Tu grauž cietas karameles, lai zobi būtu stipri. Prasi tētim, lai parāda, vai ar zobiem var attaisīt alus pudeli!

C Kad sanāk aizstāvēties, tu citiem kod. Ja starp priekšējiem zobiem tev ir sprauga, tu spļauj.

Pirksti

Tev ir slaidi, veikli pirksti. Ko tu dari?

A Tu bezbailīgi izzini pasauli ar pirkstiem. Bāz pirkstus visur: mašīnu motoros, zoodārza dzīvnieku būros un karstos ēdienos.

B Tu vienmēr ar pirkstu iztīri savu degunu un rūpīgi nolaizi, lai neizplatītos iesnu baciļi.

C Tu mācies spēlēt klavieres, pēc tam arī čellu. Palūdz vecmāmiņai, lai iemāca tev adīt.

Kājas

Tev ir divas stipras kājas. Ko tu dari?

A Tu sasauc savā batutā divdesmit kaimiņu bērnus, lai visi kopā lēkātu un visi redzētu, ka tu vari atsperties un uzlēkt augstāk par visiem.

B Tu audz vēl stiprāks un laikus brīdini ģimeni, kad apavi tev kļūst par mazu un sāk spiest.

C Tu velc kājās jaunās skrituļslidas. Tu taupi mammas un tēta naudu un neprasi, lai viņi tev nopērk arī ceļgalu un elkoņu aizsargus.

Sirds

Tava sirsniņa labi strādā. Ko tu dari?

A Tu saudzē savu sirsniņu, tāpēc atsakies no skolas sporta nodarbībām. Sporta stundu laikā tu slēpies aiz skolas stūra un smēķē.

B Tu daudz ēd, lai sirsniņai būtu spēks. Vienmēr, kad skaties filmu, tu izēd lielu paku popkorna un uzdzer limonādi. Pēc kino tu labprāt uzēd ceptos kartupeļus ar kečupu.

C Tu ēd veselīgi: atsakies no taukainā un saldā. Kusties un sporto ar draugiem svaigā gaisā, kad vien tas iespējams.

Galva

Tev ir galva, kurā atrodas smadzenes, un uz galvas aug mati. Ko tu dari?

A Ciemojoties laukos, tu lec iekšā jebkurā svešā dīķī. Tu izvēlies lekt ūdenī uz galvas, jo tad labāk varēs saskatīt, ja zem ūdens būs kāds bīstams priekšmets, un no tā izvairīties.

B Tu vienmēr piesprādzējies ar drošības jostu, lai, mašīnai strauji bremzējot, neatsistos ar galvu pret priekšējo stiklu.

C Tu gribi audzēt garus matus un pilnīgi izvairies no matu ķemmēšanas, jo tas veicina matu izkrišanu.

2. pielikums

Ko drīkst ņemt līdzi uz slimnīcu

Pidžama (jā)

Savā pidžamā miegs ir vissaldākais. Visās nodaļās atļauj vilkt savas pidžamas. Tikai tiem bērniem, kurus operē, pirms došanās uz operāciju zāli ir jāuzvelk slimnīcas pidžama.

Mobilais tālrunis (jā, bet...)

Mobilo tālruni lietošana slimnīcā ir ierobežota. Zvanam vajadzētu būt klusam un neuzkrītošam, lai netraucētu apkārtējos. Telefoni ir jāizslēdz medicīnisko iekārtu tuvumā, to norāda īpašas brīdinājuma zīmes.

Grāmatas (jā)

Protams, vari ņemt līdzi savu grāmatu vai pat vairākas. Taču atceries, ka Bērnu slimnīcā ir Saulaino dienu bibliotēka, kur varēsi viesoties un aizņemties grāmatas! Ja kaites dēļ staigāt nevari, grāmatu var palūgt atnest uz nodaļu.

Mīkstās rotaļlietas/lelles/mašīnītes (jā, ja tās nav ļoti sīkas, ļoti lielas vai skaļas)

Tavā somā noteikti atradīsies vieta kādai spēļmantiņai, arī miega lācītim. Trokšņainās mantas lai paliek mājās. Iespējams, tavā slimnīcas istabiņā ārstējas kāds bērns, kam vajadzīgs vairāk atpūtas nekā tev. Slimnīcas nodaļās iekārtoti spēļu stūri un istabas, kur ir dažādas rotaļlietas un spēles!

Klēpja dators (labāk nē)

Slimnīcā ir nodaļas, kur pieejami datori. Ja tev nav visu laiku jāatrodas gultā, lieto internetu slimnīcas bibliotēkā. Tā ir pati apmeklētākā no visām Latvijas mazajām bibliotēkām! Tādēļ tavā nodaļā tev pastāstīs, kurā laikā tieši tu varēsi nākt uz bibliotēku.

Spēļu konsole (labāk nē)

Slimnīcā vislabāk noder miers un atpūta, arī tās ir labas zāles, kas palīdz ātrāk izveseļoties! Bet datorspēles vari reizēm uzspēlēt tev atvēlētajā laikā slimnīcas bibliotēkā vai savas nodaļas datorā.

Čības (jā)

Čības nāks līdzi, sildīs un atgādinās par mīļajām mājām.

Dvielis (jā)

Arī dvielis glabā tavu māju smaržu. Tas noteikti noderēs, jo slimnīcā taču būs jāmazgājas!

Matu ķemme (jā)

Lai dakteris tevi nesajauktu ar kādu citu, mati būs jāķemmē katru dienu! Bez atļaidēm.

Zobu birste, zobu pasta, ziepes (jā)

Slimnīcā būs jātīra zobi, gluži tāpat kā mājās. Protams, katram ar savu zobu birsti! Arī ziepes labāk paņemt līdzi pašam savas!

Zīmuļi, papīrs (jā)

Ja tev patīk zīmēt, krāsot, locīt un citādi darboties – kāpēc gan ne? Zīmēšanas piederumus atradīsi arī nodaļas rotaļu stūros!

Šķēres (nē)

Rūpēs par bērnu drošību asus priekšmetus slimnīcā ienest aizliegts. Ja pēkšņi ievajadzēsies šķēres, varēsi tās aizņemt no nodaļas darbiniekiem!

Ritenis/Skrituļdēlis/Skrituļslidas (nē)

Nē, nē, nē. Uz slimnīcu tu dodies tieši tāpēc, lai izārstētos un pēc tam atkal varētu skrituļot parkā. Slimnīcas gaiteni gan izskatās varen labi dēļošanai un skrituļošanai, bet tajos priekšroka ir pavisam citiem joņotājiem: steidzīgajiem dakteriem un garāmtraucošajām māsiņām ar ratiņkrēsliem un riteņgultām.

Šūpoles (nē)

Soma plīsis! Nē, šūpoles paliek mājās. Slimnīca nav atrakciju parks. Taču – Bērnu slimnīcai ir savs spēļlaukums un āra pastaigu vietas!

Kaķis (nē)

Paskaidro kaķim, ka slimnīcā, lai izārstētu bērnus, ļoti rūpējas par tīrību. Ir svarīgi, lai netiktu ienesti jauni slimību izraisītāji – baktērijas un vīrusi. Paņem līdzi savu mīļumu foto! Ne tikai trušiem, kaķiem, suņiem, bet diemžēl arī taviem brāļiem un māsām, ja viņiem vēl nav 14 gadu, jāgaida tevi mājās.

Elektriskā tējkanna (nē)

Rūpēs par tavu drošību elektrisko tējkannu slimnīcas telpās lietot aizliegts! Siltu tēju tu vienmēr varēsi sarunāt nodaļu mazajās virtuvītēs.

Kabatas nazis (nē)

Ooo, dažādu griežamrīku slimnīcā jau pietiek, un tikai ārsti un māsiņas zina, kā tos pareizi lietot! Ja vajadzēs nogriezt gabalu kūkas vai maizi, lūdz palīdzību nodaļas mazajā virtuvē.

Puķupods ar kaktusu (nē, bet...)

Arī asu adatu slimnīcā netrūkst, kaktuss paliek mājās! Istabas puķes, kas aug podiņos, slimnīcā ienest nedrīkst, bet savā istabā drīkst nolikt vāzīti vai citu trauciņu ar grieztiem ziediem.

Bumba (nē)

Bumba gaidīs tevi mājās sveiku un veselu! Slimnīcā ir pārāk daudz slimu bērnu un trauslu lietu, kam, spēlējot bumbu, varētu nodarīt pāri. Tātad jāiztiek ar citām interesantām spēlēm.

Mūzikas atskaņotājs (jā)

Līdzi ņemt drīkst, ja tev ir austiņas, kurās vari klausīties mūziku, netraucējot citiem. Taču atceries, ka pārāk skaļa mūzika kaitē tavai dzirdei. Pataupi laiku arī sarunām ar jauniegūtajiem draugiem! Ņem vērā, ka tavu atskaņotāju slimnīcā neviens neuzmanīs, kamēr būsī pārbaudēs vai operācijā.